

U susret obilježavanju 30. godišnjice genocida u Srebrenici, *Akcija za ljudska prava (HRA), Centar za građansko obrazovanje (CGO) i Centar za mirovno i žensko obrazovanje – ANIMA* *pozivaju Skupštinu i Vladu Crne Gore da hitno utvrde 11. jul kao zvaničan Dan sjećanja na žrtve genocida u Srebrenici* i *već ove godine organizuju njegovo obilježavanje na dostojanstven način*, u skladu sa Rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih nacija (UN) iz 2024. godine, koju je Crna Gora prošle godine podržala, ali i Rezolucijom Skupštine Crne Gore iz 2021. godine.

*Od 2021. godine svake godine zahtijevamo da Crna Gora zvanično ustanovi 11. jul kao Dan sjećanja. *Prošle godine, povodom obilježavanja 29. godišnjice genocida u Srebrenici, *tu inicijativu je podržalo i 76 nevladinih organizacija iz Crne Gore
.*

Podsjećamo, pripadnici Vojske Republike Srpske (VRS) od 11. do 19. jula 1995. godine, sistematski su ubili preko osam hiljada nenaoružanih Bošnjaka starosti od 14 do 70 godina. Ubijeno je i preko šest stotina djece, a najmlađa žrtva je beba, rođena 13. jula 1995, ekshumirana iz masovne grobnice kod Srebrenice 2012. godine. *Genocid u Srebrenici predstavlja najmasovniji zločin izvršen na tlu Evrope nakon Drugog svjetskog rata.* Ovaj zločin utvrđen je presudama Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) i presudom Međunarodnog suda pravde (MSP). Nacionalni sudovi Bosne i Hercegovine, Srbije, Hrvatske, Njemačke, Austrije, Švajcarske i Holandije, takođe, su utvrdili da su u Srebrenici pripadnici Vojske Republike Srpske, kao i specijalne jedinice Republike Srbije ("Škorpioni"), izvršili genocide i druge ratne zločine.

MKSJ i Međunarodni rezidualni mehanizam osudili su 21 osobu za zločine u Srebrenici, od kojih sedam za zločin genocida na osnovu preko 1.500 svjedočenja i oko 28.000 dokaznih predmeta. *U BiH je za ista djela pravosnažno osuđena 31 osoba*, od čega 14 za genocid, u Srbiji njih pet, a u Hrvatskoj dvije.

Skupština Crne Gore je još 17. juna 2021. godine usvojila Rezoluciju o genocidu u Srebrenici, kojom je prepoznala genocid počinjen u julu 1995. godine i obavezala se na njegovu osudu i njegovanje kulture sjećanja. Crna Gora je, prema *Rezoluciji Generalne skupštine Ujedinjenih nacija iz 2024.

godine,* dužna da već ove godine zvanično obilježi 11. jul kao Dan sjećanja na žrtve genocida u Srebrenici. U članu 1 Rezolucije Generalne skupštine UN

određeno je da se 11. jul proglasi Međunarodnim danom sjećanja i komemoracije genocida u Srebrenici, koji će se obilježavati svake godine, dok član 1 stav 5 Rezolucije Skupštine Crne Gore naglašava značaj proglašenja 11. jula Danom sjećanja na žrtve genocida u Srebrenici.

Svjedočimo brojnim izrazima nedostatka institucionalne svijesti i senzibiliteta kada je riječ o kulturi sjećanja. Oni su *odraz izostanka sistemskog pristupa suočavanju s prošlošću*. I pored formalnih akata i deklarativnog preuzimanja obaveza od strane donosilaca odluka, u crnogorskom društvu i dalje postoje snažni narativi negiranja ili relativizovanja genocida u Srebrenici, koje ne prati i odgovarajuća reakcija nadležnih*. Rezultati istraživanja* CGO-a iz januara 2025. godine

pokazuju

da značajan dio građana/ki Crne Gore negira tvrdnju da je u Srebrenici počinjen genocid - gotovo svaki peti ispitanik (18.5%), dok je 16.5% građana/ki uzdržano po ovom pitanju. Istraživanje CGO-a iz 2024. godine

rađeno na uzorku iz populacije mladih, pokazalo je slične rezultate, odnosno da oko 15% mladih negira genocid u Srebrenici, a da 18.4% mladih ne zna ili odbija da odgovori na pitanje u vezi genocida u Srebrenici. Ovo ukazuje na ozbiljne nedostatke u opštoj informisanosti građana/ki, ali i izazove u kulturi sjećanja i suočavanja s prošlošću, koje retrogradni narativi dodatno kompromituju.

Negiranje genocida ili umanjivanje njegove težine nije samo protivno zakonu, već predstavlja i vrijeđanje dostojanstva žrtava i njihovih porodica, ali i direktna prijetnja miru i stabilnosti u regionu. Kultura sjećanja i jasno distanciranje države od ratnih zločina, uključujući genocid, predstavljaju temelj odgovornog društva zasnovanog na vladavini prava, istini i poštovanju ljudskih prava.

Naglašavamo da institucije Crne Gore imaju odgovornost da ovu važnu godišnjicu obilježe dostojanstveno, u skladu sa međunarodnim standardima i sopstvenim rezolucijama, kako bi se žrtvama genocida u Srebrenici odala dužna počast, a preživjelima pružila podrška i priznanje za njihovu patnju.

Pozivamo nadležne da:

-
- hitno pokrenu proceduru za *zvanično proglašenje 11. jula Danom sjećanja na genocid u Srebrenici* i uvrste ovu tačku u dnevni red Skupštine;
 - *već ove godine preduzmu sve potrebne korake* kako bi se 11. jul *zvanično obilježio kao Dan sjećanja na žrtve genocida u Srebrenici*, čime bi Crna Gora pokazala dosljednost u odnosu na svoje proklamovane vrijednosti i međunarodne obaveze;
 - objave *program obilježavanja ovog datuma za 2025. godinu*, u skladu s međunarodnim standardima i domaćim obavezama.

Već ove godine Crna Gora mora pokazati privrženost svojim principima i međunarodnim obavezama, te spremnost da se suoči s prošlošću na dostojanstven i odgovoran način. *Zvanično proglašenje 11. jula Danom sjećanja na žrtve genocida u Srebrenici i njegovo institucionalno obilježavanje poslalo bi jasnu poruku posvećenosti istini, pravdi i kulturi sjećanja*. Takođe, to bi bila važna mjera protiv negiranja ovog zločina, koja bi doprinijela obrazovanju mladih generacija o opasnostima mržnje, nacionalizma i ratnih zločina i obezbijedila trajni mir u regionu.

Akcija za ljudska prava (HRA)

Centar za mirovno i žensko obrazovanje ANIMA

Centar za građansko obrazovanje (CGO)

--

Centar za građansko obrazovanje (CGO)

Centre for Civic Education (CCE)

A: Ulica Svetlane Kane Radević 1

* 81 000 Podgorica*

* Crna Gora / Montenegro*

* T: + 382 20 228 479 *

* F: + 382 20 228 499 *

* Website: www.cgo-cce.org *

[image: <https://www.facebook.com/cgo.cce/>]

[image: <https://x.com/cgocce>]

[image: https://www.instagram.com/cgo_cce]

[image:

<https://www.linkedin.com/company/centre-for-civic-education-cce---centar-za-gra%C4%91ansko-obrazovanje-cgo-/posts/?feedView=all>]

[image: <https://www.youtube.com/@CGOCCE1>]